

TUDOMÁNYOS TARTALMAK ONLINE AZONOSÍTÁSA

DOI (Digital Object Identifier)

► BILICSI ERIKA

osztályvezető, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs
Központ – Szakinformatikai Osztály

► VIRÁG GABRIELLA

DOI irodavezető, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs
Központ – Szakinformatikai Osztály

Mi a DOI?

A DOI (Digital Object Identifier) egy digitális objektum-azonosító, egyedi, permanens hivatkozás egy weboldalra, amely információkat tartalmaz például egy online dokumentumról vagy adatkészletről és annak eléréséről.

A DOI segítségével megoldható az online megjelenő közlemények egyértelmű azonosítása és elérésük hosszútávú biztosítása oly módon, hogy egy azonosítót rendelünk hozzájuk, melyet egy központi adatbázisban össze kell kapcsolni egy URL-lel, ahol az adott közlemény teljes szövege elérhető. Emellett a DOI-val ellátott közlemények egy példányát a megjelenést követően repozitóriumban kell archiválni.

Ha a közlemények online elérhetősége változik, módosítani kell a hozzá kapcsolt URL-t. Ha megszűnik a honlap, ahová a DOI továbbítja az olvasókat, a repozitóriumban tárolt példányra irányítjuk az azonosítót. Ez biztosítja a mindenkor online elérést, így a tudományos eredmények megbízhatóan és szabványosított formában idézhetők.

A DOI tehát egy egyedi azonosító, aminek a kiosztását

kontrollálni kell annak érdekében, hogy valóban egyedi tudjon maradni. A DOI regisztrációs szolgáltatást a Nemzetközi DOI Alapítvány (International DOI Foundation, IDF) ügynökségek konzorciumaként működteti, mivel a sokféle digitális tartalom adminisztrációját szinte lehetetlen lenne egyetlen központi irodában lebonyolítani.

A DOI igénylése az adott dokumentumtípustól függetlenül más és más ügynökségen keresztül zajlik, amelyek különböző területekre specializálódtak. Jelenleg 11 nemzetközi ügynökség működik.

MTA KIK DOI Iroda

Az **MTA Könyvtár és Információs Központ DOI Irodája** két ügynökséggel áll kapcsolatban. A **CrossRef** ügynökség szolgáltatásának keretében tudományos publikációk számára, a **DataCite** ügynökség szolgáltatásának keretében pedig kutatási adatok számára biztosítja a DOI regisztrációt.

A szolgáltatás igénybevétele díjfizetéshez és együttműködési megállapodás aláírásához kötött, mely az együttműködés kereteit rögzíti az MTA KIK és a partner között. A rendszerhez az azonosítók hosszútávú fenntartásának érdekében csak kiadók, szerkesztőségek, intézmények, szervezetek csatlakozhatnak, magánszemélyek – például kutatók, oktatók – számára a szolgáltatás nem elérhető. A rendszerbe való belépésnek feltétele, hogy a csatlakozó szervezetnek vállalnia kell, hogy minden tudományos kiadványán alkalmazza a DOI-t, a szolgáltatást biztosító ügynökség technikai feltételeinek megfelelően.

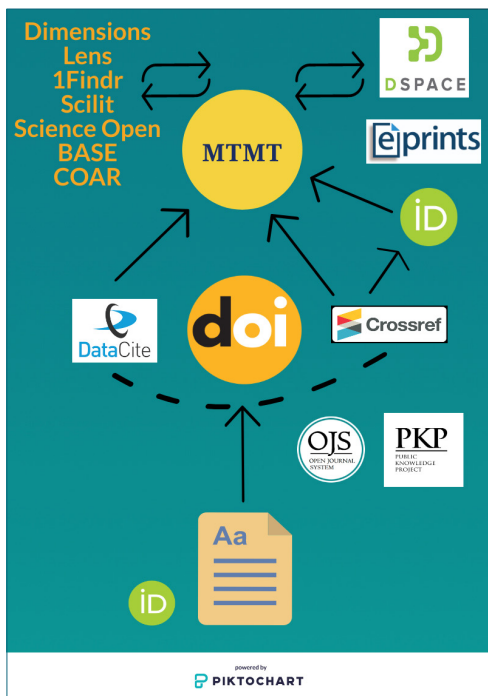
Adatcsere a DOI segítségével

A központi DOI adatbázisban az URL-en kívül az online objektumok metaadatait is rögzíteni kell, ami lehetővé teszi

az automatikus adatcserét. Így például:

- a CrossRef-es DOI-k használatával importálhatjuk a közlemények bibliográfiai adatait a Magyar Tudományos Művek Tárába (MTMT) vagy az Eprints, illetve DSpace szoftvert használó repozitóriumokba,
- a szerzők ORCID (Open Researcher and Contributor ID) profilja is a DOI azonosítók alapján gyűjti a kutatók publikációit,
- mivel a DOI egyedi azonosító, megkönnyíti a hivatkozás-keresést is, amennyiben a hivatkozott irodalomjegyzékben a szerzők feltüntetik az azonosítókat és a kiadók ezt is beküldik a központi DOI adatbázisba,
- az elmúlt években több szabadon hozzáférhető adatbázis is megjelent, amik a CrossRef ügynökség adatbázisára (is) építve teszik lehetővé a szakirodalom és az idézettség adatok keresését. Ilyen például: Dimensions, Lens, 1Findr, Scilit, Science Open, BASE, CORE.

A rendszerhez csatlakozó szervezetek az ún. prefix birtokában maguk állítják össze a DOI azonosítókat a közlemények számára. A DOI-k regisztrációját minden kiadvány online megjelenését követően el kell végezni a központi adatbázisban. A regisztráció arra alkalmas szoftverekben (pl. Open Journal Systems, Open Conference Systems) automatizálható.

A DOI felépítése

A DOI két részből áll, **prefixből** (előtagból) és **suffixből** (utótagból). A **prefix** a 10. karaktersorozattal kezdődik, majd a pont után számjegyek azonosítják a szervezetet/kiadót vagy folyóiratot. A **suffix** magát a dokumentumot azonosítja, melyet a szerkesztőségnek kell összeállítani, egy saját hatáskörben meghatározott séma szerint. Az alkalmazható karakterek a következők: "0–9", "a–z", "A_Z", "–. _/".

<https://doi.org/10.5555/YRFU1371>

DOI resolver prefix suffix

Például:

Folyóiratok esetében: **10.12345/XY.2016.1-2.15**

Ahol a **10.12345** a fix előtag, amely azonosítja a folyóiratot, **XY** – a folyóirat rövid elnevezése, **2016** – a megjelenés éve, **1-2** – a füzet száma, **15** – a cikk sorszáma a tartalomjegyzékben.

Könyvek esetében: **10.12345/XY.2018**

Ahol a **10.12345** a fix előtag, ami azonosítja a kiadót, **XY** – a kötet rövid elnevezése, **2018** – a megjelenés éve. Ha ezt kiegészítjük még egy folyó sorszámmal, az jelölheti a fejezeteket. pl. **10.12345/XY.2018.1** ; **10.12345/XY.2018.2** stb.

A DOI-ból kattintható link a **https://doi.org/** előtaggal képezhető, a linkre kattintva pedig elérhetőnek kell lennie az objektumnak. Ha a DOI nem található (DOI Not Found üzenetet látunk) jelenthetjük a hibát az inaktív DOI azonosítóról a felelős DOI regisztrációs ügynökségnek oly módon, hogy az oldalon a „**Submit Error Report**” gombra kattintunk.

A DOI regisztráció feltétele

A DOI regisztráció szolgáltatás igénybevétele díjköteles és néhány technikai feltételhez kötött, mely ügynökségenként eltérő. Ilyen fontos feltétel az egyedi URL, a DOI linkként való megjelenítése, az irodalomjegyzékben a hivatkozott források DOI-ának feltüntetése, valamint az archiválási kötelezettség.

Az MTA KIK DOI Iroda DataCite és CrossRef tagsága révén felhatalmazott a DOI regisztrációjára, szavazó tagként képviseli a közösség igényeit. Az MTA KIK szolgáltatását igénybe vevő partnerek számára a DOI megszerzésének költsége lényegesen alacsonyabb, hiszen az éves tagsági díjat az MTA KIK fizeti, az igénylőnek csak az azonosítók után fizetendő díjat kell állnia.

A szolgáltatásért cserébe a DOI-val ellátott közlemények adatait az MTMT-ben is kérjük rögzíteni és egy példányt a REAL repozitóriumban archiválni. A szerkesztőség számára ez azért előnyös, mert az MTMT-be minden közlemény bekerül, így később statisztikák generálhatóak a kiadványokról, a REAL-ban pedig tartósan megőrzi a publikációkat az MTA KIK. Az MTMT-ből az adatok a repozitóriumok számára – így pl. REAL-ba is – átadhatók teljes szöveggel, így egyszeri feldolgozással két vagy több adatbázisban is megjelennek a publikációk adatai. Hosszútávú terveink közt szerepel, hogy az így létrejött gyűjtemény felhasználásával idézettség-keresési szolgáltatást építsünk.

Az MTA KIK DOI regisztráció szolgáltatásáról az intézmény saját oldalán bővebb információk találhatók.